

Pamflet, 1 oktober 2009

Vijftien Vooruitstrevende Voorstellen

Inleiding: Nieuwe Maatschappelijke Coalities

In dit pamflet¹ presenteert MKB-Amsterdam *Vijftien Vooruitstrevende Voorstellen*. De inspiratie hiervoor is gevonden in zowel de Amsterdamse situatie en grootstedelijke/nationale uitdagingen als in de wereldwijde crises op het gebied van economie, energie, klimaat en voedsel.

Dit pamflet is tot stand gekomen via een intensieve dialoog met vele Amsterdamse ondernemers en betrokkenen. De afgelopen maanden gaven zij via ledenbijeenkomsten, het *Amsterdamse OndernemersPanel*² en de *MKB Denktank*³ hun mening over de staat van de wereld en ons land, het gevoerde beleid en het wonen/werken in een stad als Amsterdam. Als het ware vormt Amsterdam zo het podium voor een grensoverstijgend stuk.

De aanstaande gemeenteraadsverkiezingen en de komende begrotingsbehandelingen na Prinsjesdag vormen weliswaar medeaanleiding voor dit pamflet, maar onze voorstellen zijn niet alleen bedoeld voor de overheid. Integendeel, wij richten ons op vele publieke instanties en private organisaties met een maatschappelijke (deel)verantwoordelijkheid voor Nederland.

Alleen als al deze partijen doelgericht samenwerken, door over hun eigen grenzen naar de samenleving te kijken, zijn noodzakelijke doorbraken realiseerbaar. Daarom roept MKB-Amsterdam met dit pamflet op tot een dialoog en de vorming van *Nieuwe Maatschappelijke Coalities*, op specifieke oplossingen gerichte verbonden. Onze vijftien voorstellen wijzen hiertoe de weg.

De situatie in de wereld, Nederland en Amsterdam

Gestuwd door maatschappelijke ontwikkelingen als globalisering en individualisering valt de huidige economische crisis samen met crises op het gebied van klimaat, energie, voedsel en water. Om uitputting van economie en natuur te voorkomen, maar ook om niet alle rekeningen door te schuiven naar de volgende generaties, moeten we mondiaal op zoek naar een nieuwe orde op menselijke maat. Daarmee is het maatschappelijk belang van het midden- en kleinbedrijf (mkb) groter dan ooit. Tegelijkertijd staat de marktpositie van dit mkb juist onder enorme druk. De probleemparadox is dat een krachtig mkb de weg wijst uit de crisis, maar dat de crisis juist het mkb verlamt. Het is deze impasse die direct doorbroken moet worden.

Nederland moet bij deze opgave voorop lopen maar sociaaleconomische keuzen en bestaande weeffouten bemoeilijken dit. Zo was de nationale crisisaanpak in eerste instantie gefocust op het redden van banken, terwijl de latere crisismaatregelen (deeltijd-WW) het mkb in de praktijk niet optimaal bedienden.

Meer structureel van aard is dat kleinschalige ondernemingen de rekening betalen van goedkope massaproductie met kostbare consumentenmarketing. Schaalvergroting door oneerlijke concurrentie put overigens niet alleen gezonde bedrijfjes uit, maar inmiddels dus ook de aarde. Een ander knelpunt is dat fouten van overheden en grote dienstverleners tot oneigenlijke ondernemersrisico's leiden in de vorm van onverhaalbare schade. Bovendien heeft het lokale bedrijfsleven last van de versraling van onze openbare ruimte.

Het Nederlandse cultuur- en natuurlandschap brokkelt af ten gunste van nieuwe winkelcentra, bedrijventerreinen en kantoorgebouwen. Dit terwijl bestaande locaties even verderop afglijden door leegstand. Op lokaal niveau zijn het vaak de zo belangrijke multifunctionele en multiculturele bufferbuurten (ingeklemd tussen stadscentra en ‘krachtwijken’) die onvoldoende schoon, veilig en bereikbaar zijn, met een afkalvend voorzieningenniveau als gevolg. Alleen door van onderaf aan de basis te werken, kan deze negatieve spiraal doorbroken worden.

Als in veel grote steden ligt de Amsterdamse samenleving in een ‘dubbele scheiding’. Horizontaal in de vorm van groeiende sociale tweedeling tussen (kans)arm en (kans)rijk, waarbij de middenklasse⁴ steeds dunner bevolkt raakt. Met de ringweg A10 als belangrijkste scheidslijn kent dit ook een geografische dimensie; opleiding- en inkomensgegevens vertonen het patroon van naar buiten afzwakkende ringen in een vijver. Inkomensongelijkheid is voor niemand gunstig omdat het ten koste gaat van stabiliteit en cohesie⁵. Als deze ontwikkeling doorzet, ligt een bipolaire, onthechte, stad op de loer, zoals ook blijkt uit de toekomstscenario’s die voor de gemeente zijn geschetst⁶.

Verticaal groeit de afstand tussen burger en overheid. Mensen staan steeds meer als individu in de samenleving. Informeel burgerinitiatief of een rol voor het maatschappelijk middenveld maakt plaats voor geformaliseerde organisatie. Meestal via de (semi)overheid, die zo niet alleen in omvang gegroeid is, maar ook van aanpak veranderde: de bedrijfsmatige overheid deed zijn intrede om via ‘efficiency’ uit te monden in bureaucratie. Het gevolg is dat de (controleerende) overheid de (ongeïnteresseerde) burger niet meer vertrouwt en omgekeerd. Gek genoeg gaat de klacht van toenemende betutteling hand in hand met het verwijt van bestuurlijke onmacht. Zo verschilt de verwachting over het handelen van de overheid niet alleen per burger maar ook per geval. Bijzonder in dit geheel is de positie van ondernemers. Het ware goed hen voortaan te laten kiezen tussen een stem in hun woongemeente of hun bedrijfsgemeente. Een andere manier om ook als (georganiseerd) bedrijfsleven met de gemeente te kunnen ‘afrekenen’ is het afsluiten van convenanten of zelfs prestatiecontracten.

Hoe dan ook, deze kloven doen afbreuk aan stedelijke cohesie als belangrijkste buffer tegen grootstedelijke problematiek. Vandaar ook onze inzet voor *1.Amsterdam*: een samenhangende wereldstad op menselijke maat.

Divergerend beleid en schijnsamenwerking

Het Amsterdamse stadsbestuur heeft de afgelopen jaren vol inzet en ambitie gepoogd deze uitdagingen het hoofd te bieden, zij het met op de uitersten gerichte idealen. Aan de onderkant schoolkwaliteit, jeugdzorg en sociaal armoedebeleid; aan de bovenkant ‘grote projecten in de vitale delen’ ter versterking van de internationale positie: de Noord-Zuidlijn, de Zeesluis, de Zuidas, Schiphol, het Wallenproject 1012 en de droom van Olympische spelen 2028. Alle van groot belang, al verlopen deze bestuurlijke iconen niet vlekkeloos en dreigen ze de aandacht wat af te leiden van sluimerende stadsproblemen van Westerpark tot Watergraafsmeer en van Noord tot Zuidoost. Terwijl deze -net als de onverminderd aanwezige kansen- vragen om daadkracht, ongehinderd door regelzucht en bestuurlijke versnippering.

Naast een vertroebelde blik op de ‘grijze gebieden en gewone middengroepen’ hadden de divergerende beleidskeuzen voor enerzijds de Amsterdamse onderklasse en anderzijds *Amsterdam Topstad* typische spanningsvelden als gevolg. Zo hebben de Amsterdamse milieuumambities op het gebied van de luchtkwaliteit (*Voorrang voor een Gezonde Stad*) bewezen dat het samengaan van

economie en ecologie makkelijker gezegd is dan gedaan. En de organisatorische exercities (*Bestuurlijk Stelsel, Operatie Frankenstein*) riepen de vraag op of de hieraan bestede energie en middelen niet beter in de stad geïnvesteerd hadden kunnen worden.

Deze context verklaart de hernieuwde politieke aandacht voor thema's die de gewone burger aanspreken. Zo is de onlangs in Amsterdam weer opgelaaide (oppositie)strijd tegen regelzucht op te vatten als een *'quick win for civil society'*. Toch mogen we niet vergeten dat geen overheid aan betutteling ontkomt; de vraag is vooral hoe ver men gaat. Bij het goed beantwoorden hiervan is betrokkenheid van burgers en maatschappelijke organisaties doorslaggevend. Niet voor niets is de afgelopen jaren vol overgave ingezet op publiekprivate samenwerking via inspraak en binnen vele overlegplatforms. Helaas waren de intenties hierbij groter dan de resultaten. Hoewel eigenbelang een prima reden voor samenwerking kan zijn, keken de samenwerkende organisaties onvoldoende over hun eigen grenzen heen en gingen directe belangen op korte termijn boven het maatschappelijk belang op langere termijn. Met onze *Vijftien Vooruitstrevende Voorstellen* roepen wij op tot een hernieuwde maatschappelijke dialoog als opmaat voor de vorming van *Nieuwe Maatschappelijke Coalities*.

Vijftien Vooruitstrevende Voorstellen

1. Stuur jongeren naar opleidingen met een baankans.

Het ergste gevolg van de crisis is de stijgende jeugdwerkloosheid. Naast schooluitval op het (v)mbo is de oorzaak dat veel jongeren een opleiding volgen waar weinig vraag naar is (creatief, ontwerp, mode, administratief, communicatief). Daarom moeten we ze beter voorbereiden op de (toekomstige) arbeidsmarkt. Nog niet door quota of verplichting maar wel **door goede bewustwording en slimme marketing**. Zo kunnen ouders, decanen, rolmodellen en het bedrijfsleven de jeugd helpen kansrijk te kiezen voor maak/reparatie-, zorg- en onderwijsberoepen. Ook kan het aannemen van (probleem) jongeren aantrekkelijker gemaakt worden, zowel in bureaucratische als in financiële zin.

De onderwijskwaliteit vraagt verder op alle (leer)niveaus een impuls. Dus geen wachtlijsten voor crèche of zwembad, wel goede en gemengde basisscholen alsmede beleid (schoolomvang, voorschool) dat oneigenlijke concurrentie tussen scholen uitsluit. Als het fundament op orde is, komt praktijk- en ondernemersgerichte onderwijsvernieuwing in beeld: goede basisvakken die toekomstige entrepreneurs klaarstomen voor de verhoogde eisen die de complicerende samenleving aan hen stelt. Verder tweetalig onderwijs, technasia en een topinstituut met een discipline waarin Amsterdam mondiaal wil uitblinken (bijvoorbeeld duurzaamheid, logistiek, watertechniek, architectuur).

2. Stop de wildgroei aan nieuwbouw en behoud bestaande productieplaatsen.

In hun structuurvisies schetsen provincies en gemeenten de ruimtelijke kaders voor toekomstige ontwikkeling. In Amsterdam is het een reëel gevaar dat de woonopgave ten koste gaat van ruimte voor bedrijvigheid. Vanwege hun ruimtebeslag of milieucategorie⁷ staan vooral productie- en handmatige ambachtbedrijven (timmerman, loodgieter, garages, bakkerijen, chocoladefabriek, edelsmid, drukkerijen met behoefte aan werk/opslagruimte) onder druk van uitplaatsing. **Zulke ontmenging is niet verstandig**. Steden als Amsterdam en Rotterdam zijn te groot voor monocultuur a la Venetië of puur natuur a la Davos. Bovendien leidt functiescheiding tot meer verkeer en minder werkgelegenheid voor lageropgeleiden (waar de kennis- en creatieve economie een minieme bijdrage aan levert).

Ruimte voor lokale maakfuncties en bedrijventerreinen (via lawaaizones of maakbestemmingen) is

minstens zo belangrijk als de veelgepredikte mainportstrategie en inzet op onze zee- en luchthavens (via projecten als uitbreiding Schiphol, de tweede zeesluis bij IJmuiden en Maasvlakte ontwikkeling). Het is hoog tijd de verrommeling van natuur- en cultuurlandschap een halt toe te roepen en de openbare ruimte terug te winnen. Daartoe moeten we stoppen met overdadige nieuwbouw van winkelcentra en kantoorlocaties terwijl bestaande terreinen even verderop wegwijnen door leegstand. De regionale behoefte dient leidend te zijn voor projectontwikkeling, niet het sluitend krijgen van een businesscase zoals bijvoorbeeld dreigt te gebeuren bij de –op zich wel gewenste- Zuidas ontwikkeling in Amsterdam.

3. Help huishoudens en bedrijven naar een energiebesparing van 20% in 2020.

Het ambitieuze milieubeleid van gemeenten als Utrecht of Amsterdam is een januskop. Enerzijds is er het veelbekritiseerde autoweren om de lucht te verschonen van fijnstofdeeltjes: ingrijpend voor de economie maar discutabel qua nut en noodzaak. Anderzijds is er de breed gedragen klimaataanpak gericht op reductie van CO₂-uitstoot (energiebesparing). De via de *Voorjaarsnota* ingezette (Amsterdamse) koers om aandacht en middelen van het luchtfront over te hevelen naar het klimaatfront moet in het hele land worden doorgezet. Dan kunnen Rijk en gemeenten huishoudens en bedrijven helpen daadwerkelijk energiebesparende maatregelen te nemen. In navolging van het Amsterdamse *MKB Klimaatfonds* en duurzamer aanbestedingsbeleid (*Social Return*) kan een nationale belastingprikkel **de investeringsdrempel voor ondernemers verlagen**. Pas als dit niet werkt, is een verbod op vervuilende technieken en machines denkbaar. Ook gezien de crisis is het verstandig om allerlei geplande groene investeringen naar voren te halen: schone alternatieven als isolatieprojecten en elektrische oplaadpunten kunnen beter vandaag dan morgen worden gerealiseerd.

4. Bewaak het evenwicht tussen veiligheid en vrijheid met moderne maatregelen.

Dat de criminaliteit afneemt⁸, wil niet zeggen dat burgers en ondernemers zich veilig voelen. Criminelen vernieuwen hun methodes en technieken continu. Om in deze wedloop overeind te blijven, schiet massale inzet van gebrekkige camera's of zwarte (dader)lijsten tekort. **Bovendien mag veiligheid geen vrijheid kosten** en hebben ook diegenen die 'niets te verbergen hebben' recht op privacy. De keuze dient daarom te vallen op moderne maatregelen die passen binnen de wet. Zoals camera's die herkenbare beelden opleveren, het gebiedsverbod, wonen boven winkels waar mogelijk, het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) en de inzet van synthetische DNA, zoals in Rotterdam, Venray, Capelle aan den IJssel en binnenkort ook Amsterdam. De *Landelijke Subsidie Veiligheid Kleine Bedrijven* moet ook voor deze investeringen gelden.

Drie bijzondere aandachtspunten zijn nog: het fenomeen gebiedsverschuiving (het 'waterbedeffect'), non-fysieke criminaliteit zoals acquisitiefraude en fysieke bedrijfsschade als gevolg van huldigheden en demonstraties. In het laatste geval moet de gemeente de schade overnemen van de slachtoffers om deze vervolgens zelf te verhalen op daders (zoals Amsterdam bijvoorbeeld al doet bij overvalschade).

5. Zet alle gemeentebelastingen op één transparante factuur.

Het stelsel van lokale en administratieve lasten, gedetailleerde en tegenstrijdige regels plus tijdrovende vergunningen hoort tot de grootse irritaties onder burgers en bedrijven. Men wil best belasting betalen zolang doel en hoogte ervan duidelijk is. De vele -vaak jaarlijks stijgende- aanslagen voldoen helaas niet aan deze eis. Daarom dient de gemeente per direct de precario-, reclame- en toeristenbelasting te schrappen en de resterende lasten (OZB, heffingen en leges, grondprijzen, havengelden,

marktplaatsen) op één overzichtelijke jaarfactuur te zetten. Precies hetzelfde dient op korte termijn te gebeuren met de afzonderlijke facturen van de bijna twintig auteursrechtenorganisaties zoals Buma en Sena (muziek), Videma (beelden) of de stichtingen Reprorecht en Thuiskopie (kopieerwerk). Verder kunnen bepaalde vergunningen worden vereenvoudigd of vervangen door een algemene regel. Door bij vergunningverlening en/of regelgeving de bewijslast om te keren, raken burgers en bedrijven niet meer gefrustreerd door een trage overheid. **'Lex Silencio Positivo'**, automatische verlenging en het keuzerecht bij tegenstrijdige richtlijnen zijn mogelijke methoden. Verder dienen gemeenten welstandvrije zones in te stellen waarbinnen nieuw initiatief boven bestaande bouw gaat.

6. Geef de openingstijden vrij.

Bij een tolerant en gastvrij land met wereldsteden en toeristische trekpleisters past de mogelijkheid van 24/7 beter dan van 9 tot 5 beperking. Daarom is belangrijk dat alle winkels –die dat willen- overal en altijd hun deuren kunnen openen, ook 's nachts en op zondag. Nu is dat niet het geval en geven de per gemeente (of stadsdeel) verschillende regimes rechtsongelijkheid tussen ondernemers. Totdat de nationale winkeltijdenwet wordt geschrapt of verruimd wordt aangepast, kunnen gemeenten dit binnen de huidige wet regelen, zoals Amsterdam deed, door hun gehele grondgebied als uniform toeristisch gebied aan te merken. Wie stelt dat bepaalde delen van de gemeente niet toeristisch zijn, impliceert in feite ook dat de plaatselijke bewoners op zondag niet zouden mogen winkelen in de (voor toeristen) geopende winkels! Een even onhoudbare redenering ligt ten grondslag aan de sluitingstijden in de horeca en de poppodia: de nu geconcentreerde uitstroom van bezoekers geeft meer overlast dan in het geval van vrije zelfregulering. **Overigens pleiten we niet voor ongebreidelde consumptisme;** keuzevrijheid voor iedereen hoeft niet ten koste te gaan van bijvoorbeeld kerkbezoek of zondag/avondrust. Vrijheid bieden betekent naast elkaar kunnen bestaan. In de praktijk zal het tot differentiatie leiden waarbij zowel buurten, bedrijfstakken als consumenten naar eigen behoefte hun eigen momenten kiezen. Daar moet je op durven vertrouwen.

7. Functiemenging: realiseer kleinschalige bedrijfsruimte met flexibele omzethuur.

De lokale wisselwerking tussen wijk en bedrijf leidt in vele Nederlandse stadsstroken tot een spiraal van verschraling: vieze of onveilige buurten trekken minder consumenten wat bedrijven omzet kost, zonder dat de huur mee daalt. Het gevolg is leegstand en een afkalvend voorzieningenniveau. Extra vervelend is dat dit mechanisme zich afspeelt in relatief multifunctionele en multiculturele wijken (zoals de Amsterdamse ring van Westerpark tot Watergraafsmeer) ingeklemd tussen stadscentra en de aangewezen Vogelaarwijken. Juist in die vergeten grijze gebieden met cruciale meerwaarde (diversiteit, sociale cohesie, functiemenging) moet het tij van onderaf worden gekeerd door te **investeren in een goede basis van onderhoud en functies**. Lokale initiatieven verdienen daarbij steun van de georganiseerde wijkaanpak, ook om het maatwerk dat er vanuit gaat.

Vaak vormt vastgoed de sleutel. Een goed aanbod van kleinschalige bedrijfsruimte met flexibele huurcontracten trekt dynamische starters; door als eigenaar te kiezen voor huurders met meerwaarde stijgt de buurtkwaliteit. Bovendien kunnen vastgoedbezitters met een maatschappelijke doelstelling (gemeente, corporaties, banken) ondernemers tegemoet komen via een systeem van omzeterelateerde huur. Pas als dit allemaal niet werkt, is fysieke herstructurering een optie.

8. Belast autogebruik pas als er serieuze alternatieven zijn.

Veel bewoners van (middel)grote steden willen een autoluwe of zelfs autovrije binnenstad: lekker fietsen zonder al die auto's vrachtwagens, taxi's en toerbussen. Maar wereldsteden als Amsterdam, Rotterdam en Den Haag zijn geen Openluchtmusea en ook andere stadcentra zijn geen Madurodam: verkeer is hard nodig voor de vele functies in een stad. Wel zijn er mogelijkheden om het verkeer beter te regelen en de auto in te ruilen voor andere vervoerswijzen. Niet via negatieve symboliek als de jaarlijkse Autoluwe Zondag (maak er liever een OV-feestweek van in plaats van een anti-auto-dagje) maar wel via een verkeerscirculatieplan met wegcategorieën dat conflicterende gebruikers uit elkaar haalt. Daarbij hoort een systeem van gedifferentieerde parkeerrings dat aansluit op de economische draagkracht per gebied: duur in het centrum, goedkoop aan de stadsrand. Echter, zolang alternatieven als **beter (verder, vaker, later) OV**, P+R terreinen en ondergrondse garages ontbreken, mag het autogebruik niet worden ontmoedigd en moeten de parkeertarieven worden bevroren op het niveau van 2007 (toen de prijsverhoging geleidelijk werd ingezet). Alleen de prijs van een bewonersvergunning kan omhoog. Verder biedt de inzet van moderne software kansen: groene golven, wachttijdmelders, parkeerplaatstellers en dynamische route-informatie (IDP). En bedrijven kunnen medewerkers laten E-/flex-/telewerken (via het project Digitale Mobiliteit van de Taskforce Mobiliteitsmanagement).

9. Profileer steden en gebieden niet met slogans maar met inhoudelijke marketing.

Een stad of bezoekersgebied moet zowel de eigen presentatie (marketing) als de omgang met anderen (gastvrijheid) op orde hebben. Dat een stad niet altijd is wat het wil zijn, bleek onlangs weer toen de Amerikaanse tv-zender Fox Amsterdam betitelde als 'moreel rampgebied'. Zo erg is het niet, maar om de Wallen en de coffeeshops te overstijgen moet Amsterdam tonen waar heel Nederland voor staat: Cultuur- en Architectuur Stad, ICT-CITY of toch cool-climate-capital? Hoe dan ook moet het brede kunst- en culturele aanbod in sterkere samenhang worden uitgedragen. Bovendien kunnen veelzijdige gebieden via gerichte doelgroepbenadering meerdere gezichten tonen: historie, natuur, water, sport, evenementen en festivals. Een duidelijke op doelgroepen gerichte boodschap werkt beter dan een slogan als "Er gaat niets boven Groningen" of Lelystad geeft Lucht". Om deze ambities te realiseren moeten de vele instanties⁹ die zich bezighouden met stad- en gebiedspromotie **niet alleen hun spieren bundelen, maar ook overtollig vet wegsnijden.**

Om gastvrij te zijn van backpack tot expat, is het naast een vriendelijke glimlach nodig de regelgeving van de IND (kennismigranten) en gemeenten (short stay) te versoepelen. Daarentegen moet de taxihandhaving worden aangescherpt om overal hoge kwaliteit voor een redelijke prijs te bieden.

10. Zet overheidsopdrachten afzonderlijk of als kleine pakketten in de markt.

(Semi-)overheden zetten voor miljarden euro's aan opdrachten in de markt. Zeker nu is dit van groot belang voor de economie en de bedrijven die dit werk mogen uitvoeren. Echter, veel overheden voegen afzonderlijke opdrachten samen tot megapakketten met hoge (omzet)eisen. Het motief is kostenbesparing ('efficiency'), maar het resultaat is een ongelijke concurrentieverhouding die het mkb buitenspel zet. Al kunnen ondernemers via samenwerking (of als onderaannemer) proberen een grote klus binnen te halen, overheden en andere publieke instanties moeten stoppen met het 'clusteren' van opdrachten. Daarbij dienen schaalgerelateerde eisen te worden vervangen door resultaatgerichte eisen of maatschappelijke criteria (*social return*). Ter vermindering van de administratieve rompslomp kan **het aanbestedingspaspoort** worden geïntroduceerd: een nummer waaraan alle gegevens van de indiener automatisch zijn gekoppeld, zodat die maar eenmalig hoeven worden ingevuld.

11. Koppel (minder en lagere) subsidies aan vrije voorwaarden.

Innovatie houdt elke economische motor draaiende. Helaas blijkt het voor innovatieve starters en het mkb zeer complex om innovaties op de markt te brengen¹⁰. Gecombineerd met de beperkte financiële slagkracht van het mkb is het risicomijdend ingerichte subsidiestelsel hier oorzaak van. Het rijk, provincies en de gemeenten kunnen hun subsidies laagdrempelig maken door kleinere bedragen te verbinden aan vrijere voorwaarden. Ook het oprichten van stedelijke **innovatie-informatiecentra** (voor betere begeleiding bij kennisbescherming, octrooiaanvraag, open innovatie en prototypeontwikkeling) zou een impuls geven aan de Nederlandse innovatiekracht. Meer algemeen is mentaliteitsverandering richting meer innovatief ondernemerschap in onderwijsprogramma's nodig, net als het opheffen van het prijzige en improductieve procesmonopolie van octrooi(gemachtigde)bureaus bij octrooiaanvragen.

12. Biedt startende ondernemers hoogwaardige begeleiding.

Zeker nu is het starten van een bedrijf een manier om te (blijven) participeren in de samenleving. Maar het breed gedragen ideaal van werkloosheidsbestrijding mag niet ten koste gaan van realisme: niet iedereen is geschikt voor het ondernemerschap. In plaats van mensen aanzetten tot relatief kansarm ondernemerschap, dient de kwaliteit van dienstverlening voor starters met potentie te worden uitgebreid en verbeterd. Bijvoorbeeld door gemeentelijke ondernemersloketten met informatie op maat over nabij beschikbare bedrijfspanden, aanstaande bouwprojecten en geldende bestemmingsplannen. De huidige Ondernemershuizen (en vergelijkbare varianten) in Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Deventer en Flevoland kunnen deze taak niet alleen vervullen. Daarom dienen ze in samenspraak met Kamers van Koophandel en gemeentelijke afdelingen Economische Zaken te worden omgezet naar **multifunctionele woon-werk-wijkcentra**, eventueel met een bij de lokale situatie passende thematiek (food, cultuur, duurzaamheid).

13. Maak gemeenten eindverantwoordelijk voor openbare werken.

Bouwprojecten zijn onmisbaar voor de stad van morgen, maar doen afbreuk aan vandaag: veel ondernemers ondervinden hinder van openbaar werk dat hun nabije omgeving minder bereikbaar en aantrekkelijk maakt. Hierbij wordt de grens van 'aanvaardbaar ondernemersrisico' overschreden bij fouten als gebrekkige communicatie of een met meer dan 10% uitgelopen planning. Dit gebeurt niet alleen bij megaprojecten als de Haagse tramtunnel of de hoofdstedelijke Noord-zuidlijn, maar ook bij kleinere ingrepen zoals herprofilering of kabelherstel. Naast bestaande structuren ter voorkoming van omgevingschade (zoals bijvoorbeeld het Amsterdamse Bureau Stadsregie dat spreiding in tijd en ruimte coördineert en BLVC¹¹-eisen stelt voor zorgvuldige uitvoering) dienen gemeenten eventuele compensatie of onvoorziene noden te dekken door hiervoor **2% van de totale projectkosten te (laten) reserveren**. Een alternatief is om het betrekken van maatschappelijke kosten via de aanbesteding af te dwingen. Verder moet de hoeveelheid werk per jaar gemaximeerd worden door samen met alle betrokkenen de juiste prioriteiten te stellen.

Op vergelijkbaar vlak verdient de hoofdaanbeveling van het rapport "*Stedelijke Vernieuwing Vernieuwd*"¹² brede navolging in het land: leg de verantwoordelijkheid bij één partij (de gemeente) zodat ondernemers niet ten onder gaan aan geharrewar tussen betrokken partijen.

14. Stel uitvoering en dienstverlening boven beleidsontwikkeling.

De belangen van een willekeurige Amsterdammer (of Rotterdammer) worden behartigd door meer dan 1.200 politici¹³, maar ook de stadsdelen hebben de kloof tussen burger en bestuur niet gedicht. En behalve bestuurlijke drukte zijn er op alle schaalniveaus tal van ambtelijke diensten en instituties actief. Waar deze lagen overlappen of langs elkaar heen werken, hebben burgers en bedrijven daar last van. Bekend is de irritatie over de onverklaarbare tariefverschillen tussen (deel)gemeenten of doorgeslagen regels en regimes, zoals het in Amsterdam-Centrum ingestelde staverbod op terrassen. Dit verklaart herhaaldelijke oproepen en operaties tot vereenvoudiging van het *Bestuurlijk Stelsel*, zoals het opheffen van de Waterschappen, het instellen van een Randstadprovincie of het herindelen van de Amsterdamse stadsdelen. Prima, al bestaat de kans dat krachtige en functionele bestuurseenheden eigenstandige concurrenten worden van de centrale overheid. Om dit te voorkomen moeten bevoegdheden scherp gescheiden worden. In Amsterdam betekent dat een beweging naar het Rotterdamse model: de gemeente voor het beleid, de stadsdelen voor de uitvoering. Gedifferentieerd beleid kan nodig zijn, **maar belangrijker is vertaling op maat van het centrale beleid**. In plaats van een vloed aan nieuw beleid of verschillende regels en tarieven voor dezelfde situaties en diensten, moet goede uitvoering en handhaving van bestaand beleid weer sexy worden. Ambtelijk moet de tuin worden aangeharkt door het overbodige te schrappen en het overlappende samen te voegen.

15. Voer generiek (handhavings)beleid voor eerlijke (concurrentie)verhoudingen.

Soms stimuleert of handhaaft de overheid bepaalde categorieën in het bijzonder. Zo trachten de grootstedelijke kansenzones ondernemers in achterstandgebieden een impuls te geven. Goed bedoeld, maar omdat het mensen net buiten de aangewezen zone uitsluit, is het **een vorm van postcodediscriminatie**. Een financiële prikkel of versoepeld regime kan op het Vrijthof in Maastricht net zo welkom zijn als in het Rotterdamse Crooswijk: in hoogwaardige gebieden gelden immers ook hogere (parkeer- en huur)kosten. Vergelijkbaar is de intensieve handhaving van het rookverbod terwijl de clandestiene consumentenverkoop door groothandels juist oogluikend wordt toegestaan. Vervang daarom specifiek doelgroepbeleid liever door generiek beleid dat selecteert op basis van haar doelstelling. Zo komt een algemene subsidie voor gevelherstel of graffitiwrijving vaker terecht bij aanvragers in de Haagse Transvaalbuurt dan in het Statenkwartier.

De maatschappelijke coalities per voorstel

Bij elk van bovenstaande *Vijftien Vooruitstrevende Voorstellen* hoort een *Nieuwe Maatschappelijke Coalitie* met dragende rollen voor diverse partijen. Hieronder zetten we de belangrijkste organisaties en instanties op een rij. Deze groslijst vormt voor MKB-Amsterdam en haar partners de uitvalsbasis om coalities daadwerkelijk te gaan smeden. Na een voorbereidingsfase is het de bedoeling dat de coalities in 2010 overgaan tot realisatie en uitvoering van de vijftien voorstellen.

Vooruitstrevend Voorstel	Maatschappelijke Coalitiepartners
Stuur jongeren naar opleidingen met een baankans	Onderwijsinstellingen (MBO, HBO, Universiteit), werkgevers/brancheorganisaties, gemeente (DMO, DWI), UWV Werkbedrijf
Stop de wildgroei aan nieuwbouw en behoud bestaande productieplaatsen	VROM, Provincie, gemeenten, projectontwikkelaars, lokale ondernemers, milieu- en bewonersorganisaties
Help huishoudens en bedrijven naar een energiebesparing van 20% in 2020	Rijksoverheid (VROM, Belastingdienst), gemeenten, Kamers van Koophandel (KvK), (georganiseerd) bedrijfsleven, duurzame aanbieders, bewonersorganisaties, Consumentenbond.
Bewaak het evenwicht tussen veiligheid en vrijheid met moderne maatregelen	Politie, Justitie (Openbaar Ministerie), Rijksoverheid en gemeenten (Economische Zaken), KvK, Hoofdbedrijfschap Detailhandel (HBD), winkeliersverenigingen en bedrijventerreinen.
Zet alle gemeentebelastingen op één transparante factuur	Rijksoverheid (Justitie, EZ), Belastingdienst, Waterschappen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Auteursrechtenorganisaties.
Geef de openingstijden vrij	Ministerie van Economische Zaken, gemeenten, werkgeverskoepels, vakbonden, Consumentenbond.
Functiemenging: realiseer kleinschalige bedrijfsruimte met flexibele omzethuur	Ministerie van Wonen, Wijken en Integratie, gemeenten/stadsdelen, vastgoedeigenaren, banken, woningcorporaties, KvK, lokale ondernemersverenigingen, bewonersorganisaties.
Ontmoedig autogebruik pas als er serieuze alternatieven zijn	Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Provincies en gemeenten (afdeling Vervoer), werkgevers- en werknemersorganisaties, Vervoersbedrijven en de NS, Consumentenbond, lokale organisaties.
Profileer steden en gebieden niet met slogans maar met inhoudelijke marketing	Provincies en gemeenten, Plaatselijke VVV, KvK, lokale attracties en evenementenorganisaties.
Zet overheidsopdrachten afzonderlijk of als kleine pakketten in de markt	Rijksoverheid, Interprovinciaal Overleg (IPO), VNG en koepels/verbonden van relevante publieke instanties (schoolinstellingen, politie, waterschappen, etc.) namens alle aanbestedende organisaties in Nederland.
Koppel minder en lagere subsidies aan vrije voorwaarden	Rijk (EZ, Syntens, SenterNovem), provincies en gemeenten, Kennisinstellingen (TNO, HBO, Universiteiten), branche- en beroepsorganisaties.
Biedt startende ondernemers hoogwaardige begeleiding	Gemeenten/stadsdelen (Ondernemershuizen en -loketten) KvK, ondernemersorganisaties.
Maak gemeenten eindverantwoordelijk voor openbare werken	Gemeenten en andere bouwende instanties (Rijkswaterstaat, Nuts- en ICT-bedrijven, Nationale Spoorwegen, Vervoersbedrijven, woningcorporaties, projectontwikkelaars en bouwbedrijven), lokale ondernemers.
Stel uitvoering en dienstverlening boven beleidsontwikkeling	Alle overheden: van Europa tot stadsdelen, van waterschappen tot uitvoeringsinstanties, van KvK tot Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie (PBO).
Voer generiek (handhavings)beleid voor eerlijke (concurrentie)verhoudingen	Rijk, provincies en gemeenten, inclusief uitvoeringsinstanties; Toezichthouders en Controle/Inspectiediensten, Politie.

BIJLAGE: NOTEN

¹ Zie voor uitgebreide onderbouwing en verwijzing: *'Basisnotitie Stadseconomie'*; MKB-Amsterdam, mei 2009.

² Een groep van ruim 200 Amsterdamse ondernemers die vier keer per jaar deelnemen aan een online enquête.

Zie: www.mkb-amsterdam.nl/ondernemerspanel

³ Een groep van circa 30 ondernemende en betrokken Amsterdammers met uiteenlopende deskundigheid die zo nu en dan bijeenkomen.

⁴ Beroepsbeoefenaars, gezinnen en zelfstandigen met een inkomen tussen 1 en 2 maal modaal, ofwel tussen 31.000 en 62.000 euro bruto.

⁵ Zie: R. Wilkinson&K. Pickett: "The Spirit Level. Why More Equal Societies Almost Always Do Better"; 2009.

⁶ Tijdens de Diversion Conferentie heeft Futuroloog Peter Schwartz van GBN deze scenario's gepresenteerd.

⁷ Milieucategorie 3+: Metaal-, garage-, installatie-, hoveniers-, schilder-, distributie-, en reparatiebedrijven.

⁸ UvA-hoogleraar Wittebrood wijst in het Parool van 1 augustus 2009 op dalende criminaliteit (beleving).

⁹ Zoals daar zijn in Amsterdam: Amsterdam Partners, Amsterdam Cruise Port (ACP), Amsterdamse Alliantie, ATCB, Amsterdam Topstad, Amsterdam Uitburo, Afdeling buitenlandse bedrijven EZ Amsterdam, Internationale Zaken KvK.

¹⁰ Bron: "Naar succesvol innoveren", MKB-Amsterdam en Nederlandse Orde van Uitvinders, januari 2009.

¹¹ Een uitvoeringsplan voor Bereikbaarheid, Veiligheid, Leefbaarheid & Communicatie.

¹² In opdracht van: EZ Amsterdam, KvK, MKB-Amsterdam, december 2007.

¹³ Bron: 'Bestuurlijke Spaghetti', Mark van der Horst; 2006.